

документування злочинної діяльності обґрунтовано підозрюваних осіб [3]. Необхідність такої взаємодії зумовлена, по-перше, спільністю поставленого завдання, направленою на посилення боротьби зі злочинністю, від вирішення якого ніхто не повинен стояти осторонь; по-друге, тим, що слідчий та оперативний працівник мають різні засоби і методи діяльності, використання яких в єдиному комплексі взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих один одного цілеспрямованих заходів дозволяє забезпечити більш ефективний і високий рівень попередження та розслідування кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р. № 4651-VL. URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua.html>. (дата звернення 23.09.2020).

2. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.

3. Швидкий О.Г. Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів при розслідуванні квартирних крадіжок: проблеми й перспективи. Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2005. Спеціальний випуск № 1 (23) «Актуальні питання кримінально-правових наук». С. 187–192.

Павлик Микола Петрович,

аспірант кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ОБСТАНОВКА Й УМОВИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НАДАННЯМ ПОСЛУГ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Говорячи про обстановку та умови вчинення злочинів у сфері працевлаштування за кордоном, не можна залишати без уваги соціально-економічні та правові аспекти.

Слід зауважити, що, не маючи можливості знайти в Україні роботу, яка б відповідала кваліфікаційним характеристикам та забезпечувала достатню заробітну плату, останнім часом велика частина населення постійно мігрує в пошуках кращого життя та високооплачуваної роботи за кордон і з кожним роком масштаби трудової міграції збільшуються. Серед найпопулярніших країн стали Польща, Угорщина, Чехія, Італія, Іспанія, Фінляндія та Німеччина, що визначає географічне поширення кримінально каранних посягань в цих регіонах.

Не останню роль в популярності деяких європейських країн, зокрема, Чехії та Німеччини, відіграє спрощення ними процедур працевлаштування іноземців [1]. Наприклад, у Чехії з 2016 року діє програма «Режим Україна», в рамках якої запроваджена спрощена процедура працевлаштування робітників на чеських підприємствах. Ця програма передбачає можливість подання заяв на робочу карту до Генерального консульства ЧР у Львові у спрощеному режимі – без реєстрації в електронній системі Visapoint [2]. З 1 березня 2020 року набули чинності нові правила імміграції кваліфікованих робітників й у Німеччині. Зокрема, при наймі на роботу громадяни Німеччини та інших країн ЄС втраять пріоритет перед іноземцями з країн, що не входять в ЄС. Тобто німецький роботодавець може найняти працівника з України і йому перед цим не треба подавати вакансію в ФРН і ЄС та чекати, поки на неї не відгукнуться. Людина, що володіє визнаною у Німеччині кваліфікацією і німецькою мовою, зможе за робочою візою їхати в Німеччину і півроку шукати там роботу. Крім того, влада ФРН, за новим законом, має намір полегшити процедуру визнання зарубіжних дипломів та інших документів про отримання вищої або професійно-технічної освіти [3].

Щодо сезонності, то все залежить від попиту в певний проміжок часу на робітників для виконання певних видів работ. Так, наприклад, в Фінляндії основним видом зайнятості є сезонний збір ягід та грибів, який розпочинається з липня і закінчується у вересні. Іспанія випереджає всі держави за рівнем імпортування фруктів, а попит на робітників для збору врожаю розпочинається з жовтня по травень. В пік туристичних сезонів у курортних державах зростає попит на кількість офіціантів і барменів, аніматорів та ін.

Діяльність щодо виїзду за кордон з метою працевлаштування регулюється низкою нормативних актів як вітчизняного, так і міжнародного характеру. Втім, основні трудові права працівників як на території України, так і за її межами охороняються Законом України «Про працю» та Конституцією України. Водночас, в сучасних складних соціально-економічних умовах, коли українці масово виїжджають за кордон для працевлаштування, міжнародні нормативно-правові акти з питань охорони та забезпечення інтересів українських працівників виходять ледь не на перший план. Міжнародно-правове регулювання праці становить собою регламентацію за допомогою міждержавних угод відносин з приводу застосування найманої праці, поліпшення її умов, охорони праці, захисту індивідуальних і колективних інтересів працівників [4].

З цього виходить, що правовий режим діяльності з працевлаштування за кордоном пропорційно може мати вплив на обстанок вчинення злочину, оскільки злочинці швидко пристосовуються до змін в законодавство та використовують законодавчі пробіли задля досягнення злочинної мети. Потреба у науковому вивченні об'єктивної обстановки, що склалася у сфері

працевлаштування, враховуючи правовий режим функціонування правовідносин у цій сфері та його вплив на інші елементи криміналістичної характеристики є вкрай актуальною.

Великий попит на роботу за кордоном зумовлює низку пропозицій, у тому числі з боку недобросовісних суб'єктів, які вчиняють злочинні дії, починаючи з шахрайства, нелегальної міграції з метою працевлаштування, грубого порушення угоди про працю, і поступово підвищуючи рівень суспільної небезпеки незаконних дій. Разом з тим, прогресивні зміни у структурі злочинності та поява нових сучасних способів дій, у тому числі і у сфері працевлаштування, ускладнили можливість держави повною мірою захищати вищевказані права громадян, внаслідок чого низка суб'єктів стають потерпілими від дій несумлінних посередників та роботодавців.

Певною проблемою на заводі захисту прав українців за кордоном стає прагнення громадян працевлаштуватися поза офіційним контролем. Загалом, існує два шляхи виїзду та працевлаштування українців за кордоном: легальний та нелегальний.

Однак, згідно статистичних даних лише незначна частина українців (близько 2 %) працевлаштовані за кордоном на законних підставах, за сприяння суб'єктів господарювання. Більшість же українців боячись потрапити до рук аферистів з рекрутингових агенцій та бути ошуканими, досить часто обирають саме нелегальні схеми виїзду за кордон, в т.ч. під виглядом туристичних поїздок [5, с. 104].

За статистикою частіше громадяни України стають постраждалими від таких форм трудової експлуатації, як: експлуатація в сільському господарстві; експлуатація на будівництві; експлуатація моряків; експлуатація у сфері обслуговування (гувернантки, няні, офіціанти та ін.).

Водночас, основними країнами призначення для вивезення з України осіб, постраждалих від торгівлі людьми, є Росія, Туреччина, Чехія, Об'єднані Арабські Емірати, Польща, Італія, Ізраїль, Німеччина, Болгарія та Греція. Більшість українських постраждалих від торгівлі людьми з метою трудової експлуатації складають чоловіки, яких піддають експлуатації в Росії, Чехії та Польщі, де вони працюють переважно на виробництвах, будівництвах та у сільському господарстві [6, с. 34].

Головна роль в протидії такому явищу, як торгівля людьми, належить Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми Національної поліції України, а сектор боротьби зі злочинами у сфері працевлаштування за кордоном безпосередньо веде роботу щодо попередження, припинення та розкриття злочинів у цьому напрямку. Проте, як свідчить практика, не дивлячись на постійне вживання заходів щодо запобігання торгівлі людьми, факти трудової експлуатації залишаються у чималій кількості, що, на нашу думку, пов'язано з рядом причин.

По-перше, громадяни, які бажають отримати роботу за кордоном, достатньо легковажно відносяться до обрання посередника, не перевіряють ліцензію, реєстраційні та інші документи, що підтверджують законну діяльність із надання послуг з працевлаштування за кордоном, не цікавляться репутацією такого суб'єкта підприємницької діяльності.

По-друге, потенційні «заробітчани», отримуючи пропозицію роботи у певній країні, не завжди цікавляться місцевим ринком праці у цій країні і вимогами до іноземних співробітників, особливостями культури та менталітету населення цієї країни.

По-четверте, громадяни недостатньо докладно дізнаються про умови майбутньої роботи, розмір заробітної плати та систему штрафів, умови проживання, інформацію про роботодавця.

По-третє, підписування документів без детального вивчення їх змісту, а також підписання порожніх аркушів, або документів із неповним змістом.

По-четверте, відмова від укладання трудового договору з іноземним роботодавцем, що ускладнює захист своїх прав в рамках законодавства про працю країни перебування.

По-п'яте, відкриття замість робочої – туристичної візи. Слід сказати, що працевлаштування за туристичною або будь-якою іншою візою заборонене і робітник, який працює за такою візою вважається нелегалом. Саме робітники-нелегали стають залежними від іноземного роботодавця і можуть стати жертвою трудової експлуатації.

По-шосте, громадяни віддають в руки посередникам або роботодавцям особисті документи та паспорти, що стає причиною їх вилучення і безправності у країні працевлаштування тощо.

Отже, обстановка вчинення злочинів у сфері працевлаштування за кордоном включає в себе просторово-часові, соціально-економічні, та соціально-психологічні фактори, що впливають на обрання суб'єктами часу, місця та певного механізму злочинних дій. Значною мірою на обстановку впливає й правова система та відповідні зміни у законодавстві, що чинять суттєвий вплив на поведінку злочинця та створюють певні умови для вчинення злочинних дій.

Список використаних джерел

1. Ліцензія на посередництво у працевлаштуванні за кордоном. URL: <https://legalaid.ua/ua/>. (дата звернення 26 жовтня 2020 р.).
2. Працевлаштування в Чехії – програма «Режим Україна». URL: https://biz.ligazakon.net/Content/_pics/platformaHeaderImage/logo_liga_zakon.svg.(дата звернення 19 жовтня 2020 р.).
3. Посольство Федеративної Республіки Німеччина: Веб-сайт. URL:<https://kiew.diplo.de/ua-uk/service/05-VisaEinreise/-/2253078>.(дата звернення 19 жовтня 2020 р.).
4. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. 5-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 860 с.

URL: http://pidruchniki.com/1566021258193/pravo/mizhnarodnopravove_reguluvannya_pratsi. (дата звернення 12 жовтня 2020 р.).

5. Кучменко Н. Легальні та нелегальні канали трудової міграції українців: правові та етнологічні аспекти. Етнічна історія народів Європи. 2010. Вип. 31. С. 100–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2010_31_16. (дата звернення 12 жовтня 2020 р.).

6. Дубина В.І. Аналіз діяльності підрозділів боротьби з злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми МВС України у період з 2005 по 2014 роки. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2015. № 2. С. 33–41.

Павлова Наталя Валеріївна,

доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Рудницька Кароліна Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Проблема підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в сучасних умовах української держави стає особливо гострою, незважаючи на триваючу реформу всієї вітчизняної правоохоронної системи. Одним із шляхів її вирішення є впровадження в Україні новітніх технічних криміналістичних інструментів, прийомів, методів, призначених для збору, дослідження та використання доказів з метою розкриття і розслідування злочинів та встановлення істини в усіх обставинах кримінального провадження.

В цей же час національні правоохоронні органи в розвинених країнах світу за останні десятиліття збагатилися новими криміналістичними знаннями, значно розширили свій технічний і науковий арсенал (кошти, прийоми і методи) боротьби зі злочинністю, а також провели якісні організаційні і структурні перетворення. Тому аналіз зарубіжної практики був би дуже корисним для пошуку шляхів вдосконалення технічного криміналістичного забезпечення (далі – ТКЗ) по розкриттю і розслідуванню кримінальних правопорушень.

Почнемо огляд системи ТКЗ від провідної країни Європейського Союзу – Федеративної Республіки Німеччина.